

Markku Pöyhönen,
Yliopettaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Musiikki
Markku.Poyhonen@jamk.fi

TAITEEN TEKEMINEN AMMATTIKORKEAKOULUSSA – YDINTOIMINTO VAI KUMMAJAINEN?

1 Ammattikorkeakoulun perustehtävät ja taiteen tekeminen

Kuuluuko taiteen tekeminen ammattikorkeakoulun tehtäviin? Työelämähän ammattikorkeakoulun pitäisi kehittää, mitä tekemistä taiteella on sen kanssa? Taiteen tekeminen on taiteilijan työtä. Liiketoiminta, tuotteistaminen, markkinointi, kyllä, kyllä niistä pitää huolehtia myös taideoilla, ja monesta muusta asiasta. Mutta miksi ei varsinainen taiteellinen työ kuuluisi työelämän monenkirjavaan joukkoon.

Ammattikorkeakoululaki mainitsee taiteelliset lähtökohdat opetuksen perustana. Tai oikeastaan lakihan ei pelkästään mainitse, vaan suorastaan määrää. Lain sanamuoto rinnastaa tutkimuksen ja taiteelliset lähtökohdat opetuksen perustana: "Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin perustuva korkeakouluopetusta" (L 351/2003, 4 §). Opetuksen osalta asia on siis selvä. Taiteelliset lähtökohdat kuuluvat kiistatta siihen kivijalkaan, jonka varaan ammattikorkeakouluopetus perustuu.

Opetuksen lisäksi ammattikorkeakoulun tehtäviksi on säädetty tutkimus- ja kehitystyö. Lain mukaan ammattikorkeakoulun tulee harjoittaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä, joka palvelee ammattikorkeakouluopetusta sekä tukee työelämää ja aluekehitystä. Sen sijaan taiteellista toimintaa ei erikseen mainita ammattikorkeakoulun tehtävänä. Eikö taiteellinen toiminta siis sittenkään kuulu ammattikorkeakoulun tehtäviin? Vai voiko lakia tulkita niin, että taiteellinen työ rinnastuu tai peräti sisältyy t&k-työhön, vaikka asiaa ei ole erikseen laissa mainittu. Vai onko niin, että taidealan koulutusohjelmilla on lain perusteella suoranainen velvoite pitää yllä opetuksensa normaalina perustana myös taiteellista toimintaa, joka samalla luontevasti nivoutuu ammattikorkeakoulun muuhun aluekehitys- ja t&k-työhön? Lain kohtaa on tulkittu eri tavoin.

2 Tutkimus- ja kehitystyö

2.1 Tutkimus- ja kehitystyön käsitteestä

Mitä kaikkea ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö voi pitää sisällään? Keväällä 2006 selvitettiin puhelinkierroksen avulla ammattikorkeakoulujen musiikin koulutusohjelmien tutkimus- ja kehitystoimintaa. Valmiiksi muotoiltua vastausta ei kenelläkään ollut odottamassa. Jokaisella koulutusohjelmalla oli kuitenkin kerrottavanaan joukko toimintoja, joita kirjainyhdistelmä t&k toi mieleen. Oli monenlaisia työelämäprojekteja, kontakteja aluekehitys-

verkostoissa, hankkeistettuja opinnäytetöitä, henkilöstön tieteellisiä ja pedagogisia jatko- ja täydennysopintoja, ohjelmapalvelutarjontaa ja konserttisarjoja. Joka tapauksessa tehtiin paljon muutakin kuin vain pidettiin oppitunteja. Tarkempi tarkastelu osoitti t&k:n yhtenäisen rajankäynnin vaikeaksi muiden toimintojen kuten tutkintokoulutuksen, täydennyskoulutus- ja palvelutoiminnan ja henkilöstön kehittämisen suuntaan. Lukuvuoden 2006–2007 aikana pidettiin useampiakin ammattikorkeakoulujen musiikin t&k-työstä vastaavien yhteinen tapaamisia, joissa näkemyksiä selvennettiin.

Tutkimus- ja kehitystyön yksiselitteinen, kaiken kattava määrittely osoittautui ilmeisen mahdottomaksi. Määrittely riippuu asiayhteydestä. Esimerkiksi kysymys siitä, luetaanko opiskelijoiden tekemä työ t&k:ksi saa erilaisia vastauksia riippuen siitä, mihin tietoa käytetään. Joissain tapauksissa opiskelijatyö on rajattu pois niin, että kyseeseen tulee vain sellainen opiskelijan työpanos, josta tälle on maksettu käypä rahallinen korvaus. Toisaalta ammattikorkeakoulut on velvoitettu tilastoimaan opiskelijoiden tutkimus- ja kehitystyössä suorittamat opintopisteet, jolloin mukaan luetaan jopa muutaman opintopisteen laajuisten opintojaksojen osia, kunhan vain on osoittaa jokin t&k-yhteys, hankkeistetuista opinnäytetöistä ja isoista työelämäprojekteista puhumattakaan, Toinen esimerkki tilanteesta, jossa rajankäynti herättää kysymyksiä, on suhde ulkopuoliseen rahoitukseen. On kuultu kannanottoja, että ainoastaan sellaiset hankkeet voidaan lukea t&k:n piiriin, joihin saadaan ulkopuolista rahoitusta. Tällöin sisällöllisesti t&k:ta edustava toiminta saatettaisiin joutua poistamaan t&k:n kategoriasta. Toisaalta maksullinen palvelutoiminta tai täydennyskoulutus eivät suinkaan välttämättä ole sisällöllisesti t&k:ta, vaikka ammattikorkeakoulu saa niistä ulkopuolista rahaa ja vaikka ne olisivat myös aluekehityksen näkökulmasta perusteltuja.

T&k:ta koskeneessa keskustelussa on usein viitattu Tilastokeskuksen määritelmään. Tilastokeskuksen määritelmällä onkin paikkansa, paljoltihan kysymys on siitä, miten mitään toimintaa tilastoidaan ja raportoidaan. Pitää osata sanoa, mitkä opettajan tunnit, mitkä opiskelijan opintopisteet, kuinka suuri määrä ammattikorkeakoulun euroja, jne, luetaan t&k:n piiriin. Luvut ovat vertailukelpoisia vain, jos vastaajat ovat tienneet, mitä kyseiseen kategoriaan luetaan. Tilastokeskuksella ei kuitenkaan pitäisi olla toimintaa ohjaavaa roolia. Vaarana on, että Tilastokeskuksen määritelmä käytännössä ohjaa ammattikorkeakoulussa tehtäviä päätöksiä ja niiden pohjana olevaa ajattelutapaa.

Luokitteluja tehdään eri tarkkuustasoilla. Karkealla tasolla Tilastokeskus käyttää kolmijakoa perustutkimus – soveltava tutkimus – kehittämistyö (tuote- ja prosessikehitys). Taiteellista työtä ei tällä tarkkuustasolla näy erikseen omana kohtanaan. Yliopistosektoria koskevissa Tilastokeskuksen lomakepohjissa on kuitenkin käytössä myös taiteellista työtä koskeva sarake. Sen luvut luetaan mukaan tutkimustyön kategoriaan. Kevättalvella 2006 otin yhteyttä Tilastokeskukseen selvittääkseni, miten se itse suhtautuu ammattikorkeakoulujen taiteellisen työn sisällyttämiseen t&k:hon. Kävi ilmi, että Tilastokeskuksen kannalta ei ole merkitystä sillä, onko kyseessä ammattikorkeakoulu- vai yliopistosektorille kuuluva toimija. Taiteellinen työ rinnastetaan tutkimukseen myös ammattikorkeakoulujen tutkimuksen tilastoinnissa. Viime kädessä on aina vas-

taajan asia ratkaista ja tulkita, mitä mihinkin kategoriaan sisällytetään. Tilastokeskuksen tutkimus- ja kehittämistyön määritelmää pitää siis osata lukea niin, että se soveltuvin osin kattaa myös taiteellisen työn. Ilmeisesti taidealojen toimijoiden pitäisi keskenään sopia ainakin jonkinlaisista yhteisistä linjauksista, miten asiaa tulkitaan.

2.2 Taiteen ja sen tekemisen tutkiminen ja taiteilijan työ

Mutta voihan taidetta tutkia monin tavoin, eikö siinä olisi kylliksi t&k:ta? Taiteilijoiden työtä, toimintatapoja, know how'ta voi selvittää, samoin yleisön reaktioita ja taidetta sosiaalisena käytäntönä ylipäättään. Taideteoksia voi analysoida ja niiden historiallista taustaa valottaa. Taidepedagogiikan alalla on tutkittavaa ja kehitettävää loputtomiin. Kaikella tällä on paikkansa myös ammattikorkeakoulujen t&k:n osana. Varsinkin taitelijan oman toiminnan ja ajattelun eksplikoinnissa ja näkyväksi tekemisessä on käytäntöön painottuvilla ammattikorkeakouluilla tärkeä työsarka. Opetuksen perustaksi tarvitaan luonnollisesti monipuolista tutkimusta ja jokaisen korkeakoulututkinnon suorittaneen yleissivistykseen kuuluu ymmärrys tutkimustyön perusteista mukaan lukien yleisimpien tiedonkeruumenetelmien tuntemus. Taiteen tekemisen taito ei kuitenkaan voi perustua pelkästään ulkoistettuun tietoon. Tarvitaan sellaista tietoa, joka on tekijällä sormenpäissään, näkemyksinä mielikuvituksessa.

Joskus kuitenkin taiteen alalla tutkimuksen status on annettu jollekin satunnaiselle tiedonkeruulle samaan aikaan kun taiteilijan varsinaisen luovan työn merkitys on unohdettu. Esimerkiksi on vaadittu, että taide-esityksen, kuten konsertin lukemiseksi t&k:n piiriin pitäisi tehdä yleisölle kysely siitä, miten nämä ovat kuulemaansa suhtautuneet. Kysely olisi tuonut toiminnalle t&k:n statuksen esityksen ohjelmasta ja laadusta riippumatta. Varsinainen taiteellinen työ olisi tällöin t&k:n näkökulmasta vain taustamateriaalia. Kuitenkin kyseessä saattaisi olla vain yksinkertainen asiakaspalautteen keruu, jollainen toki asian- sa hallitsevalla konsertin järjestäjällä on hyvä olla olemassa laatu järjestelmän- sä osana, mutta jota ei voi vielä kutsua tutkimustyöksi. Yksinkertaisen kyselyn tekeminen on nostettu taiteilijan varsinaista työtä tärkeämmäksi. Mihin kategoriaan taiteilijan varsinainen työ sitten pitäisi laittaa? Lasketaanko sitä työksi lainkaan?

2.3 Tiedonkäsitteestä

Yksi tutkimustyön keskeisistä kriteereistä on, että sen kautta tuotetaan uutta tietoa. Mitä kaikkea tieto voi olla? Millaista on taiteen alalla käytettävä ja tuotettava tieto? Toki minkä tahansa taiteen lajin kohdalla on paljon sellaista verbaaliseen muotoon puettua ja puettavissa olevaa väitelausetietoa, joka voidaan välittää vaikka kirjallisessa muodossa. Mutta kirjalliseen muotoon puettu tieto ei ole ainoa tiedon laji. Taiteen alalla toimivilla pitää olla kyseisen lajin sisäistämistä kasvanutta henkilökohtaista tietoa, jolla toki on yhteisölliset juurensa ja yhteisöllinen ulottuvuutensa, mutta joka ei voi olla missään kirjan sivuilla. Taiteilija on aina edustamansa tradition ruumiillistuma. Hänen henki-

löönsä on sitoutunut tietoa, jonka varassa hän taidettaan harjoittaa. Tuo tieto pysyy yllä ja kehittyy taidetta tekemällä. Vastaavasti yleisössä herää elämyksiä ja kokemuksia taiteesta. Myös tällainen kokemustieto on kunkin kokijan kohdalla ainutlaatuista, juuri hänen kokemustaan, vaikka toki yleisinhimillisiä ja kulttuurin mukaisia lainalaisuuksia voidaan löytääkin. Uutta kokemustietoa tuotetaan vain siten, että kukin ihminen kohdallaan kokee jotakin. Voidaan tietenkin väittää, että tutkimustyö ei voi rajoittua tällaisiin ihmisten henkilökohtaisiin kokemuksiin. Tarvitaan jotakin yleispätevää. Tällöin kuitenkin olisi pakko jättää iso osa inhimillisen kokemuksen kentästä määritelmän ulkopuolelle. Viisautta on tunnustaa asian luonne. Sitä paitsi taiteeseen liittyy aina julkinen ulottuvuutensa. Taitelija asettaa työnsä julkisesti saataville, nähtäväksi, kuultavaksi, koettavaksi, arvioitavaksi, keskustelun kohteeksi. Näinhän tieteellisen tutkimuksenkin piirissä toimitaan. Yhteisö arvioi julkaistut ajatukset kyseiseen käytäntöön ja tiedon lajiin sopivalla tavalla.

Toinen kysymys koskee sitä, mikä on uutta. Koska taiteessa henkilökohtaisen kokemuksen osuus on merkittävä, jokaisen ainutkertaiseen kokemukseen sisältyy luovuuden ja uutuuden ulottuvuus. Esittävän taitelijan, joka on esittänyt saman ohjelman jo useita kertoja, pitää kuitenkin elää ja eläytyä joka kerta ohjelmaansa tuoreella tavalla. Kaksi erityistä eivät koskaan ole samanlaisia. Näin myös taiteen näkökulma uutuuteen avaa tieteen käytännöistä poikkeavan näkökulman tietoon.

3 Miksi taiteellista työtä ammattikorkeakoulussa?

Taidealan opettajan ammattitaidon kannalta on aivan välttämätöntä, että opettaja pitää yllä edes jossain määrin omaa taiteellista työtään. Tässäkään asia ei eroa juurikaan tutkimustyöstä. Tutkimustuloksia on helppo levittää julkaisujen ja oppikirjojen välityksellä. Paljon vaikeampi on välittää tutkimuksen tekemisen taitotietoa. Parhaiten se välittyy sellaisessa yhteisössä, jossa tutkimustyötä harjoitetaan niin, että opiskelijat näkevät varttuneempien kollegojensa tavan toimia. Samoin on myös taiteen alalla. Taitelijaksi kasvamiseksi pitää elää sellaisessa yhteisössä, jossa taidetta tehdään. Opettajat kertovat omalla esimerkillään monesti enemmän kuin varsinaisella opetuksellaan. Mutta mistä saada esimerkkiä, jos opettajat eivät itse harjoita taidetta?

Taiteella on myös aluekehitysfunktionsa. Sellainen seutu, jossa ei ole minkäänlaista taiteellista annettavaa, näivettyy pian. Eikä kyse ole pelkästään taiteellisten tuotosten tarjonnasta. Aktiiviset taiteilijat jo olemassa olollaan ja sillä, että elävät normaalia elämäänsä seutukunnan jäsenenä, vaikuttavat alueen ilmapiiriin myönteisesti.

Alueen kulttuurielämän rikastuttamisen funktio on ollut perinteisesti monien taideoppilaitosten keskeinen tehtävä. Esimerkiksi konservatoriot ovat olleet konserttielämän merkittäviä keskuksia Suomessakin pitkään ja Keski-Euroopassa jo parinsadan vuoden ajan. Nyt ammattikorkeakoulujen yhteydessä puhutaan aluekehitysvaikutuksista ikään kuin uutena keksintönä. Mutta onko tunnustettu sitä aluekehitysvaikutusta, joka taideoppilaitoksella on ollut alu-

een kulttuurielämässä jo vanhastaan? Yltääkö ammattikorkeakoulun taiteen koulutusohjelma edes samaan aluekehitysvaikutukseen, minkä alan oppilaitoksilla perinteisesti on ollut? Tämä näkökulma korostuu pääkaupunkiseudun ulkopuolella ja pienissä kaupungeissa toimivien ammattikorkeakoulujen kohdalla. Alueella ei välttämättä ole kovin paljon taiteilijoita eikä heillä työskentelymahdollisuuksia niin että olisi jo valmiina rikas taiteellinen ympäristö. Mahdollisuudet verkottua ovat rajalliset verrattuna suurkaupunkien tilanteeseen. Taideoppilaitosten pitää toimia myös taidelaitoksina, jotta niillä olisi tarvittava hedelmällinen ympäristö toimintansa tukena. Minkälaisin voimavaroin ammattikorkeakoulun taiteen alan koulutusohjelma tai siihen liittyvä tutkimus-, kehitys- ja palvelutoiminta voi tähän haasteeseen vastata?

Maamme taideyliopistot ovat sijoittuneet Helsinkiin. Yliopistojen tehtäviin kuuluu lain mukaan

”edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä”. Edelleen yliopistojen tulee ”edistää tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta”. (Yliopistolaki 645/1997 4 §). Tiedeyliopistot jättävät luonnollisestikin taiteellisen sivistyksen vaalimisen vähäiseen rooliin, asia kuuluu selvästi taideyliopistoille. Alueellisesta näkökulmasta voi kysyä, miksi korkeakoulujärjestelmämme ne yksiköt, joiden tehtävänä näin on taiteellisen sivistyksen edistäminen, on keskitetty pääkaupunkiin. Eikö muualla Suomessa ole taiteellista sivistystä tai eikö sitä siellä haluta edistää? Luontevaa olisi, että ammattikorkeakoulujen taidealan koulutusohjelmilla olisi tässä suhteessa alueellaan aivan sama asema kuin taideyliopistoilla pääkaupunkiseudulla.

4 Kulttuurialojen kipupisteitä

Ammattikorkeakoulujärjestelmää rakennettaessa monialaisuus on ollut yksi keskeisistä periaatteista. Se on tarjonnut paljon synergiaetuja. Mutta se on myös johtanut siihen, että kulttuuri- ja taidealat on sijoitettu pieninä yksiköinä suuren monialaisten kokonaisuuksien osaksi. Ammattikorkeakoulujärjestelmän kehitystyössä isot koulutusalat pääsevät helposti määräävään asemaan. Jo ammattikorkeakoulukokeilun aikana mukana olleiden oppilaitosten ja niitä vastaavan työelämän käytänteet vakiintuivat toiminnan perustaksi. Sittemmin mukaan tulleiden taidealan koulutusohjelmien kokemus on, että oli jo tehty valmiiksi valumuotti, johon piti sovittaa. Sama koskee nyt ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja. Pilottihankkeet on tehty isojen koulutusalojen ohjelmissa. Niille sopivat käytänteet on nyt sitten paalutettu koko ammattikorkeakoulujärjestelmää koskeviksi – tätä ainakin pelätään. Suuren organisaation strategiset valinnat helposti painottuvat isojen koulutusalojen mukaisesti.

Sama ilmiö toteutuu aluekehityksen painopisteitä valittaessa. Kun pitää valita kourallinen tärkeimpiä maakunnan toimialoja, mikään taiteen ala harvoin yltää joukkoon. Kuitenkaan yhteiskunnan tasapainoista kehitystä ei voi laskea vain muutaman suuren toimialan varaan. Eihän ravitseva ruokavaliokaan muodostu pelkästään pitämällä huolta siitä, että saadaan niitä ravintoaineita, joita tarvitaan määrällisesti eniten. Hiilihydraattien lisäksi tarvitaan myös vitamiineja. Myös ammattikorkeakoulun toiminnan näkeminen pelkistetysti omaa maakun-

taa koskevana istuu huonosti taiteen alalle, jolle on tyypillistä toiminta rajat ylittäen kansallisella ja kansainvälisellä kentällä.

Taiteen alalla työelämän toimijoiden rakenne poikkeaa siitä, mihin ammattikorkeakoulun monella muulla koulutusalailla on totuttu. Taiteen alalla ei ole kovinkaan paljon liikeyrityksiä, jotka voisivat palkata uutta työvoimaa, osoittaa harjoittelupaikkoja tai maksaa t&k-työstä. Toimijat ovat pitkälti free lance -yrittäjiä, jotka siis työllistävät itsensä. Toinen tyypillinen työelämätaho ovat taloudellista voittoa tavoittelemattomat taideoppilaitokset ja muut julkisen sektorin toimijat. Ei niillä ole varaa eikä mahdollisuuksia maksaa työelämäprojekteista niin kuin sellaisilla liikeyrityksillä, jotka voivat kehittämishankkeiden tuloksena lisätä omia tulojaan. Niillä ei ole myöskään sellaisia rahoituskanavia, joita elinkeinoelämän muut sektorit voivat käyttää hyväkseen. Edes tarjolla olevia rahoituskanavia ei pystytä hyödyntämään täysimääräisesti, koska ei ole varaa kehityshankkeiden omarahoitusosuuksiin. Työelämä on yksinkertaisesti erilainen. Yhteiskunnassa on tarvetta kulttuurialan osaamiselle. mutta ei ole maksukykyisiä asiakkaita niin kuin joillakin muilla aloilla. Kuitenkin vaikuttaa siltä, että ammattikorkeakoulun kaikkien koulutusalojen pitäisi toimia ikään kuin työelämä ja sen haasteet olisivat kaikille samat. Kulttuuri- ja taideoiloille on erityisen tärkeää, että tutkimus- ja kehitystoimintaa saadaan rahoitettua myös ammattikorkeakoulun perusrahoituksen kautta.

Taideteokset asetetaan nähtäville, saataville, ne esitetään julkisesti. Korkeakoulujen henkilöstön julkaisutoimintaa seurataan. Julkaisuksi lasketaan kuitenkin vain kirjalliset tuotokset, kirjat, artikkelit, lehtikirjoitukset. Konsertit ja näyttelyt eivät kuulu tähän kategoriaan. Kun julkaisuja tilastoidaan tällä tavoin, usein taiteilijan julkinen työ nollaantuu tilastojen sarakkeissa. Myös se, mikä on uuden määrittely, herättää keskustelua. On kuultu kannanottoja, että jos taiteilija pitää konsertin, siinä ei ole mitään uutta, ei uutiskynnyksen ylittävää. Esiintymisen ulkoista formaattia pitäisi muuttaa, sitten se olisi jotain uutta. Mutta taiteilijan työpanoshan näkyy ja kuuluu siinä, mikä on esityksen sisältö. Aivan vastaavasti voisi väittää, että jos tutkija julkaisee tekstinsä jossain julkaisusarjassa, eihän siinä ole mitään uutta. Tutkimuksiaahan on julkaistu julkaisusarjoissa jo maailman sivu. Vastaavasti pitäisi siis keksiä joku uusi julkaisutapa, sitten vasta voitaisiin puhua jostain uudesta.

5 Visiointia

Mutta millainen sitten olisi ideaalinen ammattikorkeakoulun taidealan toimintayksikkö? Opiskelijoiden tulisi tietenkin saada asiantuntevaa ohjausta opettajiltaan toimintaan sopivissa tiloissa ajanmukaisin välinein. Mutta sen lisäksi opiskelijoiden pitäisi elää keskellä sellaista toimintakulttuuria, jossa tehdään taidetta, jossa kokeneet tekijät asettavat itsensä likoon, tekevät tuotoksiaan, nousevat lavalle ihmisten eteen ja ottavat riskejä. Ammattikorkeakoulun taiteen yksikkö olisi kohtauspaikka, joka vetäisi ihmisiä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaisi sille virikkeitä. Oppiminen ja taiteen tekeminen olisivat yhtä. Ympäröivään yhteiskuntaan virikkeitä antamalla tulisi hoidettua myös aluekehitystehtävää samalla, vaikka toki tehtäisiin erikseen aluekehitykseen painottu-

via projekteja. Liiketoimintanäkökulma pitää tietenkin olla mukana, mutta on otettava huomioon realiteetti, että taidealan markkinat ovat erittäin haasteelliset. Taiteen tekeminen Suomessa vaatii tyypillisesti myös julkista rahoitusta. Mikä osa toiminnoista luettaisiin opetustyöksi, mikä t&k:ksi, mikä miksikin, on lähinnä määrittelykysymys. Keskeinen kysymys on, miten ammattikorkeakoulujen taiteen yksiköt voivat toimia alansa luonteen mukaisella tavalla niissä tehtävissä, mitä ammattikorkeakoululle on asetettu. Vaalitaanko niihin karttunutta taiteellista osaamista osana ammattikorkeakoulun ydinosaa? Kuu- luuko taiteen alan opettajien taiteellinen työ ammattikorkeakoulun ydintoimin- toihin, jolla on yhteytensä tutkimus- ja kehitystyön, aluekehityksen, palvelu- toiminnan, opetuksen ja henkilöstön kehittämisen alueille.